

До Департамент „Право“ към НБУ
До научното жури, назначено със
Заповед № 449 / 14.05.2014г. на
Ректора на НБУ.

РЕЦЕНЗИЯ

От **проф. д-р Румен Петров Владимир**ов, преподавател по наказателно право в програма „Право“ на НБУ,

За придобиване на научната степен **ДОКТОР** по професионално направление 3.6.Право,

С кандидат **гл. асистент Елена Пенкова Недялкова**. Тема на дисертацията **„Защита на свидетеля в наказателното производство на Република България“**. Научен ръководител **проф. д-р Никола Манев**.

Като се съобразят изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Образеца за структура на рецензия, изготвен съгласно Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ, може да се отбележи следното:

I. Отговор на общите въпроси относно дисертационния труд.

1. Изследваният в дисертацията проблем за защитата на свидетеля в наказателното производство е сравнително нов, но е безспорно важен и значим, както в научно, така и в научно-приложно отношение. При много от наказателните дела и особено при тези с голям обществен интерес /за корупция, организирана престъпност и други тежки умишлени престъпления/, съществува потенциална опасност за свидетелите. Показанията на някои от тези свидетели, от съществено значение за

изясняване на обективната истина и най-често подкрепящи обвинението, могат да предизвикат реална опасност за увреждане на техните или на близките им лични или имуществени права или интереси. Тази опасност най-често може да се породи вследствие заплахи или внушения, направени от подсъдимите или от други недоволни от показанията лица. Ето защо проблемът за защита сигурността и неприкосновеността на застрашените свидетели, се проявява с изключителна острота и в съвременните условия придобива определящо теоретично и практическо значение.

2. Във връзка с това, докторантът достатъчно ясно и точно е формулирал предметът, целите и задачите на дисертацията. Неин предмет е научното изследване на наказателно-процесуалните правоотношения, които възникват вследствие нуждата от осигуряване на специална защита на свидетеля, както и на други застрашени лица при провеждане на наказателното производство. В предмета се включва още и анализ на действащата нормативна уредба за защита на застрашения свидетел в национален, европейски и световен аспект.

Що се отнася до целта на изследването, тя е насочена към разкриване същността и естеството на отделните видове защитни мерки, както и относно процесуалното въздействие на съответната защита върху стойността на събрания и използван по делото доказателствен материал.

Постигането на поставената цел е преминало през изпълнението на редица задачи, като: изясняване процесуалния статут на свидетеля, според нашето и чуждестранното наказателно законодателство; сравнително-правна характеристика на института „защитен свидетел“; за международните стандарти, които регулират националните Програми за защита на свидетелите; анализирана е нормативната основа и същността на института според НПК и ЗЗЛЗВНП; класифицирани са защитните мерки и компетентните за тяхното налагане органи, както и техните юридически актове; анализирани са детайлно въпросите относно разпита на свидетеля с тайна самоличност и разпита на служителя под прикритие – организацията, използването на СРС, доказателствената сила на получените чрез тези способности данни, както и съотношението между използваните способности и някои от основните процесуални начала /принципи/.

3. От изложението в дисертационния труд проличава достатъчно високата степен на познаване състоянието на проблема в теоретичен и практически план. За това може да се съди и от посочения накрая списък с използвана литература. Той включва 72 заглавия от български автори и 59 броя други български и чуждестранни източници от нормативно, теоретично и практическо естество. За познаването на проблема може също да се съди и по обема на труда, който е разработен на 306 страници, а също и по броя на индексите под линия, който е 218.

4. По повод изискването за коректност при цитирането на представителен брой автори, следва да се отговори положително. Докторантът е съобразил научните трудове на всички съвременни и актуални български автори, които имат отношение към различни по характер и значение аспекти на тематиката.

5. Трябва съответно да се отбележи и обстоятелството, че очевидно с помощта на научния му ръководител, докторантът е възприел и е изградил необходимия теоретичен модел на изследването.

6. Следва и специално да се подчертае, че е налице съответствие на избраната методология и методика на изследване, с поставените цел и задачи на дисертационния труд. Това е спомогнало да се постигнат и определени научни резултати.

7. След цялостния прочит на дисертационния труд може да се установи наличие на собствен принос при събирането и анализирането на нормативния материал и емпиричните данни.

II. Описание на приносите.

1. Приносите в дисертационния труд са обусловени от използваните източници и материали. Това са основополагащите международни и европейски актове относно защита правата на човека, включително и когато неговата дейност има съществена обществена полза. Такава безспорно представлява съдействието на правосъдната система чрез даване на свидетелски показания, като един от начините за разкриване на обективната истина по делото и за постановяване на законосъобразна и справедлива присъда. Освен международните актове са използвани и актове на вътрешното право и заедно с теоретичните източници и с

актовете на съдебната практика, може да се каже, че съвкупно тази база гарантира максимална степен на достоверност на приносите.

2. По-важните приноси в дисертационния труд могат да се систематизират в две групи.

а/ общи приноси и приносни моменти:

- извеждане на водещите международни принципи за защита на свидетеля и правата на обвиняемия;

- сравнително-правния анализ на основните аспекти на защитата на свидетеля в европейското и американското законодателство, както и в законодателството на отделни държави;

- класификацията на видовете защитни мерки според тяхната юридическа природа и според фактическите им особености, както и техния обхват, субекти и органи. Посочени са и резервите за усъвършенстване на нормативната уредба;

- специалното внимание на един от най-важните проблеми - този за защита самоличността на свидетеля;

- предложенията де леге ференда;

- безспорното практическо значение на труда.

б/ по-конкретни приноси и приносни моменти във връзка с предложенията де леге ференда:

- предложението за въвеждане в НПК на дефиниции за „свидетел“ и за „защитен свидетел“;

- разширяване на процесуалните им права;

- въвеждане на допълнителни мерки за защита в НПК и ЗЗЛЗВНП;

- разширяване кръга от престъпления за предоставяне на защита на застрашените лица, например при престъпленията по „Глава Пета“ от НК;

- предвиждане на административнонаказателна отговорност за съответните длъжностни лица за разгласяване на поверителна информация относно защитени лица;

- усъвършенстване разпоредбите на чл.123, ал. 4 и ал. 5 , на чл. 124, на чл. 177, ал.1, на чл. 116, ал.1 и други от НПК ;

- усъвършенстване и чл. 15, ал.3 от ЗЗЛЗВНП.

От посочените, както и от другите приноси и приносни моменти и след оценка на изложението като цяло, следва да се направи един основен и важен извод, които накратко може да се формулира така: Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания по наказателноправните специалности и способности за самостоятелни научни изследвания.

3. Може с убеденост да се каже, че степента на лично участие на дисертанта в приносите е определящо, без разбира се да се игнорират или омаловажават и заслугите на научния му ръководител.

4. Приложеният към материалите автореферат напълно съответства с основните положения и приносите в дисертационния труд, дори в някаква степен авторефератът ги представя по ясно и по предметно.

III. Въздействие на дисертационния труд върху външната академична и професионална среда.

1. Видно от справка в автореферата, по темата на дисертацията са направени 10 публикации, предимно статии, в реномирани специализирани външни и вътрешни издания, като: сп. Теза, сп. Съвременно право, сп. Правен преглед, Юбилеен сборник на Департамент „Право“, НБУ, Годишник на Департамент „Право“, НБУ и др. Самите публикации представят качествата на дисертационния труд и неговия автор, не само в количествено отношение, но и в качествено.

2. Използването и цитирането на дисертационния труд и публикациите в доктрината по него тепърва предстои, като се има предвид важността на разработената проблематика за теорията и за съдебната практика.

IV. Лични качества на автора.

Познавам докторанта Елена Недялкова от повече от 15 години, дори съм участвал в комисията за провеждане на конкурса за асистент, който тя спечели. Считаю и за показателен и фактът, че тя е завършила

висшето си образование, именно в програма „Право“ на НБУ. Като асистент провежда семинарни занятия по задължителната учебна дисциплина „Наказателен процес“, както и организира и провежда учебния стаж на студентите в Прокуратурата на РБ. Участва също в научноизследователската дейност на Департамента, организира и провежда със студентите симулативни наказателни процеси, участва в множество научни прояви. Успешно е завършила обучението в докторска степен и е отчислена с право на защита.

V. Мнения, препоръки и бележки.

Както към всяко научно съчинение и към настоящото биха могли да се направят някои критични бележки и препоръки. Те имат различна тежест и значение и условно могат да се подразделят на общи и конкретни, като се отнасят както до структурата на труда, така и до неговото съдържание. При всички случаи обаче считам, че целият труд се нуждае от нова задълбочена и прецизна редакция, преди да се предложи за издаване като монография.

а/ Общите критични бележки и препоръки, съответни и аналогични на последователността на изложението се отнасят до следното:

- Прави впечатление, че в самото начало частта, назована „съдържание“ е разположена на цели 9 страници. Този огромен обем отразява проблем в структурата на труда, който излишно и ненужно е диференциран на много самостоятелни части /точки, подточки, подподточки и др./, които са отделно озаглавени, а с оглед на обхвата са твърде небалансирани. Например § III на глава I има непълни две страници, докато в § VIII те са 40.
- Прекалено много са вътрешните точки със заглавия и те задължително трябва да се намалят. Например в гл. I, на с.35 и 36 има озаглавени точки със съдържание от половин или по-малко от половин страница.
- Като цяло в труда не се акцентира достатъчно, като повече се разказва и цитира, а по-малко се анализира и обобщава.
- Да се помисли дали гл. I да не се започне с материала от § VIII, вместо както е сега, той да бъде разположен накрая на главата.

б/ Към конкретните бележки и препоръки могат да се отнесат следните:

- Има възможност да се подобрят предложените дефиниции за свидетел и за защитен свидетел /с.27-29/.
- Да се помисли дали не е по-удачно някои от нормите на НПК да се цитират горе, а не под линия /с. 27 и 28/, както това е направено на с.46-47.
- Неприемливо е да се използва съчетанието „и/или“ /с.22/. Достатъчно е да остане само съюзът „или“.
- На с. 52, абз. 2, към посочените способи, би трябвало да се добави и очната ставка
- Има и редакционни несъгласуваности и неточности, които трябва да се отстранят. Напр. на с. 109, § 2 започва с т. 2, а не с точка 1, а на с. 124, § III пък започва с т. 3.
- На с.134, т. 3.3 непрецизно се говори за „обективен обхват“ . Освен това заглавието на тази точка не кореспондира със съдържанието в нея.

VI. Заключение.

Направените по-горе бележки и препоръки не омаловажават академичните постижения на докторанта. Ето защо считам, че на дисертационния труд „Защита на свидетеля в наказателното производство на Република България“ може да се даде **положителна оценка**. Във връзка с това призовавам членовете на научното жури също да гласуват положително и на кандидата да се даде образователната и научна степен „**ДОКТОР**“ по научното направление 3.6.Право.

Дата: 01.07.2014 г.

Гр. София

С уважение:

/проф. д-р Румен Владимиров/